

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله

مصادیق عملی اقتصاد مقاومتی در پژوهشگاه صنعت نفت

روح الله قابضی،^۱ محمد باقر اشرفی

۱ استاد یار پژوهشگاه صنعت ۲

رئیس گروه ارتباطات صنعتی پژوهشگاه صنعت نفت

چکیده

صنعت نفت به عنوان بخش پیشرو در اقتصاد ایران، نقش پررنگی در تحقق اقتصاد مقاومتی به عهده دارد. به طوری که در سیاستهای ابلاغی اقتصاد مقاومتی چندین مورد بطور مستقیم و غیرمستقیم به این صنعت اشاره دارد. در این راستا وزارت نفت نخستین وزارتخانه‌ای بود که مطابق با سند چشم‌انداز ۲۰ ساله و سایر اسناد توسعه‌ای کشور برنامه‌های خود را برای تحقق اقتصاد مقاومتی ارایه داده است. پژوهشگاه صنعت نفت به عنوان یکی از بزرگترین مراکز تحقیقاتی در سطح ملی و منطقه‌ای با بیش از نیم قرن سابقه به عنوان بازوی پژوهشی / توسعه‌ای فکری وزارت نفت در تحقق سیاستهای اقتصاد مقاومتی نقش مهم و تعیین کننده‌ای به عهده دارد. در این راستا توجه به اقتصاد دانش بنیان و اقتصاد مقاومتی در سیاستگذاریها و برنامه‌های پژوهشگاه به طور جدی پیگیری گردیده و در سالهای اخیر اقدامات موثری در حوزه گفت‌وگو سازی و تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی و نیز در زمینه اقدامات عملی و اجرایی در این مرکز پژوهشی انجام گرفته است. در این مقاله ضمن اشاره به سیاستهای اقتصاد مقاومتی در صنعت نفت و مروری بر تاریخچه پژوهشگاه، مصادیق عملی اقتصاد مقاومتی در این مرکز پژوهشی مورد بررسی قرار گرفته است.

کلمات کلیدی: اقتصاد مقاومتی، پژوهشگاه صنعت نفت، اقتصاد دانش بنیان، مصادیق عملی

مقدمه

سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران نشان می‌دهد که کشور ایران در سال ۱۴۰۴ یعنی ۲۰ سال پس از ابلاغ سند چشم انداز در کدام نقطه باید باشد. کشوری توسعه یافته با جایگاه اول علمی، اقتصادی و فناوری در منطقه مهم ترین هدف چشم انداز است. در این راستا برنامه های صنعت نفت کشور نیز در افق چشم انداز ۲۰ ساله صنعت نفت ایران حول چهار محور به شرح زیر تدوین شده است .

بر اساس محور اول، صنعت پتروشیمی باید به اولین تولید کننده مواد و کالاهای پتروشیمی از لحاظ ارزش در منطقه تبدیل شود. که با در اختیار داشتن سهم ۳۴ درصدی از ارزش ظرفیت محصولات پتروشیمی در خاورمیانه و داشتن سهم ۳/۶ درصدی از ارزش ظرفیت محصولات پتروشیمی جهان از طرف دیگر، اهداف توسعه یافته این صنعت کارآفرین تا چشم انداز توسعه ای کشور خواهد بود. در محور دوم در پایان ۱۴۰۴ مقام دومین تولید کننده نفت در اوپک با ظرفیت هفت درصد از تقاضای بازار جهانی نفت به ایران تعلق خواهد داشت. محور سوم این چشم انداز به گاز تعلق دارد به طوری که در ایران در پایان چشم انداز، سومین تولید کننده گاز درجهان با سهم ۸ تا ۱۰ درصد از تجارت جهانی گاز و فرآورده های گازی خواهد بود و همچنین در محور چهارم ایران جایگاه اول فناوری نفت و گاز در منطقه را خواهد داشت. علاوه بر موارد ذکر شده باید در هر سال از اجرای برنامه، پنج درصد از وابستگی بودجه به درآمد های نفتی کاسته شود تا اینکه در پایان برنامه ۲۰ ساله، اقتصادی مستقل از درآمدهای نفتی داشته باشیم. برنامه ششم توسعه کشور در حوزه نفت، گاز و پتروشیمی نیز در راستای تحقق اهداف چشم انداز نظام، منطبق بر ماموریت های وزارت نفت و سیاست های کلی نظام در بخش نفت و گاز، در چارچوب سیاست های اقتصاد مقاومتی و پیرو سیاست های کلی برنامه ششم توسعه انجام تدوین شده است.

اقدامات پژوهشگاه صنعت نفت:

اقدامات عملی و اجرایی پژوهشگاه صنعت نفت در رابطه با اقتصاد مقاومتی در دو بخش قابل بررسی است. یکی در بخش گفتمان سازی و تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی دیگری اقدامات عملی و اجرایی است که در سالهای اخیر در این رابطه انجام گرفته است.

۱: برگزاری همایش ها:

در این رابطه در چند سال اخیر همایشهای علمی مختلفی در پژوهشگاه صنعت نفت برگزار شده است. از جمله این همایشها میتوان به اولین و دومین همایش بین المللی فرصتهای فناورانه در صنعت نفت اشاره کرد که با هدف معرفی فرصتهایی فناورانه صنعت نفت ایران به سرمایه گذاران داخلی و خارجی برگزار گردید. از دیگر همایشهای برگزار شده در این خصوص میتوان به برگزاری همایش ملی تفکر بسیجی پژوهش و اقتصاد مقاومتی اشاره کرد که اولین همایش در سال ۱۳۹۲ برگزار گردید و مورد استقبال گسترده جامعه علمی و صنعتی کشور قرار گرفت و دومین همایش ملی همایش نیز با رویکرد اقتصاد پسا تحریم امسال برگزار میگردد. با توجه به اهمیت موضوع طبق برنامه ریزیهای انجام گرفته برگزاری سلسله همایشهای اقتصاد مقاومتی در دستور کار جدی پژوهشگاه صنعت نفت برای سالهای آتی نیز قرار دارد.

۲- پایش و کاربردی کردن پروژه ها

یکی از مهمترین اقدامات اجرایی پژوهشگاه صنعت نفت در راستای اقتصاد مقاومتی تغییر مسیر پروژه های تحقیقاتی به سمت کاربردی کردن و جلوگیری از انجام پروژه های صرفا پژوهشی بوده است. با توجه به محدودیت منابع مالی و سیاستهای وزارت نفت در خصوص انجام پژوهشهای کاربردی در پژوهشگاه صنعت نفت نیز کمیته پایش پروژه ها تشکیل گردیده و تمامی پروپوزالهای ارسالی به مراکز صنعتی قبلا در این کمیته مطرح و مورد بررسی قرار میگردد. تا از یک طرف بر کاربردی بودن آنها اطمینان حاصل گشته و از طرف دیگر از دوباره کاری نیز جلوگیری گردد. نکته دیگر اینکه پس از خاتمه پروژه نیز موضوع مجددا در این کمیته مطرح و با توجه به نظر کارفرما و میزان تحقق اهداف پروژه نسبت به امتیاز دهی به آن اقدام میشود. بنابر این همانطور که ملاحظه میشود در این مکانیسم هر پیشنهاد در دو مرحله یعنی قبل و بعد از اجرا مورد بررسی کمیته مذکور قرار میگردد.

۳- اصلاح ساختار

یکی از وظایف مدیریت هر سازمان سازماندهی میباشد. در این فعالیت واحدها و افراد به گونه ای درکنار هم قرار میگیرند که رسیدن به اهداف سازمان تسهیل گردد. این کار در سازمان در چاقوب ساختار سازمانی تبلور می یابد. با توجه به تغییرات محیطی لازم است به منظور پاسخگویی به نیازها و خواسته های مشتریان و باقی ماندن در میدان رقابت ساختار سازمان نیز دچار تغییراتی گردد. در این خصوص پژوهشگاه صنعت نفت نیز متناسب با شرایط و ماموریتهای خود تغییراتی در ساختار خود ایجاد نموده است. از جمله این تغییرات میتوان به ادغام برخی پژوهشکده ها و واحدها و حذف برخی پستهای غیر ضرور اشاره نمود.

۴- تشکیل شرکتهای دانش بنیان

اقتصاد مقاومتی در دو محور عمده افزایش ارزش و کاهش تهدید ناشی از خام فروشی جهت گیری دارد و یکی از اساسی ترین راهکارها در پایدار کردن اقتصاد به عنوان هدف اصلی اقتصاد مقاومتی، توسعه اقتصاد دانش بنیان است که مظهر آن شرکتهای دانش بنیان است با توجه به تغییر پارادایم اقتصادی از اقتصادهای وابسته به منابع به اقتصادهای وابسته به دانش اهمیت شرکتهای دانش بنیان پررنگتر میگردد. شرکتهای دانش بنیان، به عنوان بنگاههای اقتصاد دانش بنیان، نقش محوری در ساختار این نوع اقتصاد ایفا می نماید. بر اساس مادهی یک قانون حمایت از شرکتهای دانش بنیان، «شرکتها و مؤسسات دانش بنیان شرکت یا مؤسسهی خصوصی یا تعاونی است که به منظور هم افزایی علم و ثروت، توسعهی اقتصاد دانش محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی (شامل گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری سازی نتایج تحقیق و توسعه (شامل طراحی و تولید کالا و خدمات) در حوزهی فناوریهای برتر و با ارزش افزودهی فراوان، تشکیل می شود در این راستا شرکت هایی با عنوان شرکت های انشعابی یا زایشی از دانشگاه ها و موسسات آکادمیک شکل گرفته اند. این شرکتها با عناوین شرکتهای انشعابی یا Spin-off نیز شناخته می شوند و یکی از سازوکارهای تجاری سازی نتایج تحقیقاتی در سازمانهای تحقیقاتی، تشکیل این شرکتهاست که علاوه بر ایجاد منافع مالی و علمی برای سازمان، تاثیر قابل توجهی در رشد اقتصادی دارد. در این رابطه در پژوهشگاه صنعت

نفت تشکیل چندین شرکت دانش بنیان انشعایی در دستور کار قرار گرفته است. برخی از این شرکتها شروع به فعالیت نموده و برخی نیز در شرف تاسیس و انجام تشریفات اداری هستند.

۵- انضباط مالی و اداری

از مفاهیم اقتصادی که در مسائل خرد و کلان مالی معنا پیدا می‌کند انضباط مالی و نحوه هزینه‌کرد بودجه است. خواه این بودجه در سطح خانوار باشد خواه در سطح کلان کشوری. همواره کنترل هزینه‌ها در راستای درآمدها به مفهوم انضباط مالی می‌انجامد در حقیقت انضباط مالی در بودجه در تعریفی روشن و علمی، برآورد دقیق و توأم با احتیاط منابع دولت و کنترل هزینه‌های دولت است. اگر بخواهیم انضباط مالی را در هر کشوری ارزیابی کنیم نیاز است تا تمام منابع دولت و تمام مصارف دولت در بودجه وجود داشته باشد. در پژوهشگاه صنعت نفت نیز اقداماتی در زمینه انضباط مالی انجام پذیرفته است از جمله میتوان به هدفمند کردن اضافه کاریها اشاره کرد لازم به توضیح است آنچه در این خصوص در پژوهشگاه انجام گرفته کاهش اضافه کاری نبوده بلکه سامان دهی و هدفمند کردن آن بوده است. از دیگر اقدامات انجام گرفته در این رابطه میتوان به ساماندهی و تجمیع سرویسهای نقلیه اشاره نمود که هزینه هنگفتی را بر پژوهشگاه تحمیل نموده است. از طرف دیگر ساختارهای لازم برای مبارزه با فساد مالی ایجاد شده است تا انضباط مالی به حداکثر برسد و نگرانیهای احتمالی نهادهای نظارتی نسبت به عملکرد پژوهشگاه رفع شود سهولت انجام امور کارکنان و روان سازی امور اداری از جمله اقدامات خوبی است که با هدف تکریم ارباب رجوع و جلوگیری از اتلاف وقت کارکنان در پژوهشگاه با جدیت دنبال شده است

۶- جذب نیرو

کی از مهمترین مشکلات پیش روی پژوهشگاه بحث جذب نیرو و نحوه انجام آن بوده است. در گذشته تعداد زیادی نیرو در پژوهشگاه جذب شده اند این موضوع در کنار برخی ضوابط و مقررات خاص صنعت نفت به گونه ای است ب که الان با تورم نیروی انسانی روبروست. در چند سال اخیر این موضع از حالت لجام گسیخته بیرون آمده و هدفمند شده است به طوری که صرفا بر اساس نیاز و مجوزهای خاص جذب نیرو انجام میشود.

۷- گردش نخبگان

همایش ملی تفکر بسیجی، پژوهش و اقتصاد مقاومتی

پژوهشگاه نفت به دلیل قرار گرفتن در شهر ری و بعد مسافت و برخی ملاحظات دیگر کمتر به این مقوله ورود کرده بود. اما در چند سال گذشته بحث گردش نخبگان به طور جدی در دستور کار قرار گرفته است. با توجه به نقش و اهمیت منابع انسانی این موضوع میتواند کمک بزرگی به تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی بنماید. این اقدام باعث میشود سایه یاس ناامیدی بر مجموعه برداشته شود و نیروهای جوان و نخبه امکان رشد و پیشرفت داشته باشند و با انگیزه بیشتری خدمت نمایند به طوری که باعث بالا بردن بهره وری سازمان نیز میشوند.

منابع:

- ۱-وب سایت پژوهشگاه صنعت نفت
- ۲-ائین نامه تشکیل شرکت های دانش بنیان مصوب ۱۳۹۳

پایگاه علمی و تخصصی بسیج شهید دکتر چمران

دی ماه ۱۳۹۴ تهران

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله